

Špitální kaple sv. Wolfganga

objekt č.06 | ul. Zdislavy z Lemberka, Jablonné v Podještědí

Kaple sv. Wolfganga (neboli také špitální kaple) patří k nejstarším budovám ve městě. Je zasvěcena sv. Wolfgangu, jednomu z nejoblíbenějších německých světců a patronu Bavorska. Wolfgang se narodil roku 924 ve Pfullingenu. Po absolvování studií sám učil na trevírské dómské škole. Vstoupil k benediktinům, kde přijal řádové sliby a nakonec i kněžské svěcení. V následujících letech prošel jako misionář část dnešního Rakouska, kde hlásal slovo Boží. V roce 972 byl císařem Otou II. jmenován biskupem v Řezně. Jako biskup ve své diecézi zakládal nové kláštery a ty původní reformoval. Postavil mnoho špitálů, staral se o chudé a potřebné. Přísně sledoval mnišskou i kněžskou kázeň, dbal na vzdělání duchovních. Sám dodržoval mnišskou kázeň, žil ve skromnosti a odříkání. Lidé ho kvůli tomu již za života milovali a uctívali jako světce. Jeho zásluhou také mohlo vzniknout v roce 973 v Praze biskupství, neboť uvolnil území doposud spadající pod jeho řezenskou diecézi. Biskup Wolfgang zemřel 31. října 994 v Puppingu, který se díky jeho památce stal poutním místem.

Špitální kaple sv. Wolfganga byla vystavěna za horní branou mimo historické jádro města při středověké cestě směrem na východ. Jednalo se o drobnou čtvercovou polygonálně uzavřenou stavbu, která si do dnešních dnů zachovala raně gotické jádro a dva okenní otvory se segmentovými záklenky.

Nejstarší zprávy o špitální kapli pocházejí z let 1279 až 1290, kdy byla vystavěna cisterciáckou komunitou z Mnichova Hradiště, kterou do Jablonného pozval Zdislav z Lemberka a ze Zvířetic, aby ve městě působila společně se světským knězem. Jelikož regule cisterciáckého řádu byla ve 13. století rozšířena o péči o nemocné, spravovala cisterciácká komunita i místní špitál, který se nacházel vedle kaple (*dnes budova Policie ČR*). V některých pramenech se také uvádí, že původně šlo o kapli proboštví mnichovohradištských cisterciáků a posléze o kapli špitální. Cisterciáci v Jablonném zároveň spravovali farní kostel sv. Kříže (*dnes Vyhlídková věž*), při kterém vytvořili cisterciácký klášter.

Během husitských válek čelilo město neustálým útokům husitských vojsk, až nakonec bylo roku 1425 vypáleno a zároveň byla zničena i špitální kaple. Bratři cisterciáci patrně už během války museli opustit spravované

objekty v Jablonném a jejich majetek tak přešel do vlastnictví města, neboť zprávy z roku 1421 hovoří již o „měšťanském špitálu“.

Roku 1565 nechal majitel panství Jindřich Berka z Dubé a nadace měšťanů zničenou špitální kapli přestavět v renesančním slohu se stěnami pokrytými sgrafitovou výzdobou a také výzdobou původní kazatelny. V souvislosti s kaplí bývá od roku 1602 poprvé uváděn i špitální hřbitov.

V roce 1669 došlo k rekonstrukci interiéru kaple, zejména k osazení nové kazatelny. Další úprava kaple proběhla za nových majitelů panství Pachtů z Rájova kolem roku 1760, kdy byla vydána nová nadační listina špitálu, a kdy byla nad hlavním vstupem do budovy v mělké nise umístěna kartuše s městským znakem. V této době došlo patrně také k nové fasádě kaple, kdy bylo renesanční psaníčkové sgrafito překryto omítkou.

V roce 1850 byl na věžičku kaple upevněn kříž, pocházející z městské horní brány, zbořené v roce 1838 a k roku 1856 byl zrušen špitální hřbitov. O dvacet let později prošel interiér kaple renovací a následně roku 1913 bylo pořízeno do kaple nové malované okno s motivem „*Nechejte maličkých přijít ke mně*“ od majitele Uměleckého ústavu v Novém Boru Heindricha Hesse, původně rodáka z Jablonného. Exteriér kaple byl restaurován v roce 1923, kdy bylo pořízeno další barevné okno s motivem „*Narození Páně*“, a o rok později byla opravena i věžička kaple. Špitálu kaple sloužila až do roku 1945.

Renesanční sgrafitová fasáda byla poprvé obnovena v roce 1961 a v listopadu roku 1969 byla započata novodobá úprava interiéru kaple na „Smuteční obřadní síň“ pro město a okolí podle ideového návrhu Prof. Ing. arch. Jiřího Škabradý.

Kaple sv. Wolfganga je v současné době majetkem města a poslední větší rekonstrukcí prošla v letech 1995 a 1996.